

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Бала дамуындағы сюжеттік рөлдік ойындардың маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/174297/>**Нысамбаева Жадыра****Лауазымы: Тәрбиеші****Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы.****«Ақбота» бөбекжай - бақшасы****Кіріспе**

Сюжеттік рөлдік ойындар бала дамуында ерекше орын алады. Бұл ойын түрі балалардың қиялы мен шығармашылығын дамытып қана қоймай, олардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын жетілдіреді. Сюжеттік рөлдік ойындар балаға өмірдің түрлі аспектілерін түсінуге және оларды ойын арқылы бейнелеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл ойындар баланың тәртіпті, жауапкершілікті және бір-біріне құрмет көрсетуді үйренуіне көмектеседі.

1. Әлеуметтік және эмоциялық даму

Сюжеттік рөлдік ойындар баланың әлеуметтік және эмоциялық дамуында ерекше маңызды орын алады, себебі олар балаларға өздерінің жеке рөлдерін анықтауға, басқалармен қарым-қатынас жасауды және топта жұмыс істей білу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл ойындар арқылы балалар әртүрлі әлеуметтік рөлдерде өздерін сынап көреді және басқа балалармен бірлесіп әрекет етуді үйренеді. Мысалы, «дәрігер» мен «науқас» рөлдерін сомдай отырып, балалар бір-біріне көмек көрсетіп, мейірімділік танытады, сондай-ақ эмоциялық қолдау мен жайлылық көрсету арқылы өз сезімдерін білдіруді үйренеді. Мұндай әрекеттер баланың эмоциялық интеллектісін дамытып, өз сезімдерін тануға және басқалардың сезімдерін түсінуге мүмкіндік береді.

Сюжеттік рөлдік ойындар балаларға сонымен қатар өзара келісімге келу, тәртіп сақтау, міндеттерді бөлісу және топтық ережелерді орындау дағдыларын үйретеді.

Мысалы, балалар топтық ойында бір-бірімен келісіп, кезекпен ойнауды және бірлескен мақсатқа жету үшін әрекет етуге дағдыланады. Бұл дағдылар тек балалардың күнделікті қарым-қатынастарында ғана емес, болашақта ұжымдық жұмыста, әлеуметтік ортада өздерін дұрыс ұстай білуінде үлкен рөл атқарады. Сонымен қатар, осындай ойындар балалардың көшбасшылық қасиеттерін дамытуға, өз пікірін қорғауға және басқа адамдардың пікірін құрметтеуге мүмкіндік береді. Осылайша, сюжеттік рөлдік ойындар балалардың әлеуметтік дағдыларын ғана емес, эмоциялық тұрақтылығын да қалыптастыруда маңызды құрал болып табылады.

2. Қиял мен шығармашылық қабілетті дамыту

Сюжеттік рөлдік ойындар баланың қиялын ұштап, шығармашылық қабілетін дамытуда ерекше орын алады. Бұл ойын түрлері балаларға қоршаған ортаны тереңірек түсінуге және өз қиялындағы әлемдерді құруға мүмкіндік береді. Балалар ойын барысында нақты өмірден көрген немесе өз ойынан шығарған оқиғаларды бейнелей отырып, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытады. Олар түрлі кейіпкерлер мен оқиғаларды ойлап тауып, оларды өз қиялына сай құрастырады. Мысалы, балалар «дүкен» ойынын ойнағанда, сатушы мен сатып алушы рөлдеріне еніп, өзара диалогтар құрастырып, сауда процесін жүзеге асырады. Бірақ бұл тек шынайы өмірдегі әрекеттердің қайталануы емес, балалар ойын барысында жаңаша көзқарас пен шығармашылық шешімдер табуға ұмтылады. Олар өз қиялымен ойынға жаңа элементтер қосып, сюжетті әрлейді, оқиғаларға жаңа бұрылыстар енгізеді.

Мұндай ойындар балалардың логикалық ойлауын дамытып, өздеріне жаңа идеяларды ұсыну дағдыларын арттырады. Сонымен қатар, балалар өз пікірлерін дәлелдеп, өз көзқарасын ашық әрі айқын жеткізуді үйренеді. Бұл оларға болашақта өз ойларын сенімді түрде білдіріп, шешімдер қабылдау қабілетін жақсартады. Шығармашылық ойлау арқылы балалардың қиялы кеңейіп, жаңа мүмкіндіктерді көруге, мәселені шешуде тың тәсілдер табуға дайын болады. Осындай ойындар балалардың тілдік дағдыларын да жетілдіреді, өйткені олар өз ойын басқа балаларға түсінікті түрде жеткізіп, әртүрлі сөйлемдер мен сөз тіркестерін қолданады. Бұдан басқа, балалардың әлеуметтік дағдылары да қалыптасады, себебі олар ұжымдық жұмыстарда бірге әрекет етіп, өзара қарым-қатынас орнатады, әртүрлі пікірлерді тыңдап, өзара келісімге келеді. Сюжеттік рөлдік ойындар баланың жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуда маңызды құрал болып табылады, өйткені ол баланың өзін-өзі тануына және қоғамдағы орнына байланысты тәжірибесін арттырады.

3. Сөйлеу және тілдік дағдыларды дамыту

Сюжеттік рөлдік ойындар баланың сөйлеу және тілдік дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады. Ойын барысында балалар рөлдеріне сәйкес сөйлеп, түрлі сөйлемдер құрастырып, диалогтар жүргізеді. Бұл олардың сөздік қорын кеңейтіп, сөйлеу

мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді. Мысалы, «мұғалім» рөліндегі бала оқушыларға сабақ түсіндіріп, сұрақтарға жауап береді, ал «дәрігер» рөліндегі бала пациентке емделу тәсілдерін түсіндіреді. Бұл әрекеттер балалардың тілдік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, себебі олар сөйлеу барысында нақты сөздер мен тіркестерді пайдаланып, өз ойларын анық және түсінікті жеткізуге тырысады.

Сонымен қатар, рөлдік ойындар балалардың коммуникативтік дағдыларын жақсартады. Олар басқа балалармен қарым-қатынас жасау кезінде тыңдаушы болып, сұрақ қойып, жауап беріп, пікір алмасады. Бұл өз кезегінде тілдік және әлеуметтік дағдылардың қатар дамуына ықпал етеді. Балалар сөйлеу процесінде тілдік қателерді түзетіп, сөйлеу мәнерін жақсартуға мүмкіндік алады. Ойын барысында балалар нақты рөлдерде әрекет ете отырып, әртүрлі жағдайларда сөйлесудің жаңа тәсілдерін меңгереді. Осылайша, сюжеттік рөлдік ойындар баланың сөздік қорын, сөйлеу қабілетін, сондай-ақ өз пікірін ашық және дұрыс білдіру дағдыларын дамытады.

4. Тәрбиелік маңызы

Сюжеттік рөлдік ойындар балалардың тәрбиелік дамуына үлкен әсер етеді. Бұл ойындар балаларға моральдық құндылықтарды меңгеруге, жауапкершілік пен тәртіпті сезінуге мүмкіндік береді. Мысалы, «дәрігер» рөлін ойнаған бала пациентке көмек көрсетіп, өзінің кәсіби міндеттерін орындауда адалдық пен жауапкершілік сезімін дамытады. «Ана» рөліндегі бала отбасы мүшелеріне қамқорлық жасауды, «мұғалім» рөліндегі бала білім мен тәртіпке құрмет көрсету қажеттілігін түсінеді. Бұл балалардың өмірдегі нақты міндеттер мен жауапкершіліктерді түсінуіне көмектеседі, сондай-ақ, өз әрекеттері мен шешімдері үшін жауапкершілікті сезінуді үйретеді.

Сонымен қатар, сюжеттік рөлдік ойындар балаларды ұлттық құндылықтарды, отбасылық дәстүрлер мен мәдениетті тануға тәрбиелейді. Мәселен, балалар ұлттық мерекелерді бейнелейтін ойындар барысында өз халқының тарихы мен дәстүрлерін үйренеді. Ойын арқылы олар халқымыздың мәдениетін, салт-дәстүрлерін құрметтеуді меңгереді. Ұйымдастырылған рөлдік ойындар балалардың ұқыптылығын, еңбекқорлығын және айналасындағы адамдарға құрмет көрсетуін қалыптастырады. Бұл тәрбие әдісі балаларды тек физикалық емес, моральдық және рухани тұрғыда да дамытады.

Қорытынды

Сюжеттік рөлдік ойындар баланың жан-жақты дамуына ықпал ететін маңызды құрал болып табылады. Бұл ойындар балалардың қиялын дамытып, шығармашылық қабілетін арттырып қана қоймай, олардың әлеуметтік, эмоциялық және тілдік дағдыларын жетілдіреді. Сонымен қатар, тәрбиелік маңызы зор болғандықтан, рөлдік ойындар арқылы балаларға жауапкершілік, тәртіп, моральдық құндылықтар және ұлттық мәдениетке деген құрметті үйретуге болады.

Тәрбиеші мен ата-ананың міндеті – балалардың осындай ойындарға қатысуына жағдай жасап, оларды қызықтыру және қолдау көрсету. Дұрыс ұйымдастырылған сюжеттік рөлдік ойындар баланың болашақ өмірінде маңызды рөл атқарып, оның тұлға болып қалыптасуына ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Меңжанова А. «Мектеп жасына дейінгі балаларжы көркем әдебиет арқылы тәрбиелеу/ методикалық құрал/ Алматы: Мектеп 1987. -119б.**
- 2. Аралбаева Р. К. Мектепке дейінгі педагогика: Оқу құралы. 2012 - 220 б.**
- 3. Неменова Т .«Развитие творческих проявлений детей в процессе театрализованых игр» Дошкольное воспитание» №1.1989.**
- 4. Интернет желісі.**

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.